

smatrali bi Vas kot stranko, ki ima svoje nazore, nazore, ki niso protivni vsestranskemu razvoju naroda. Dokler pa se družite z onimi prenapetimi kateheti, kojim je glavni predmet ljudske šole le katekizem, dotle ste sužni svojih misli, sužniki svoje učne metode, ker potem ne smete poučevati iz realij; pripetiti bi se Vam utegnulo, da izvajate kak fizični pojav iz naravnega zakona, a ne od Boga. In to bi bila grozna pregreha. Vi mislite, da je vsak učitelj brezverski, kateri ne izvaja vse odgoje na podlagi katekizma in da je vsak pedagog brezverski, kateri ne zastopa Vašega mišljenja. Povdarjal sem že zadnjič, da se stranka ne sme obsojati po prilastkih liberalna, klerikalna itd., ampak po glavnem mišljenju in občnih načelih. A Vi Slomškarji sovražite vse, kar je liberalno. Ali mislite, da liberalni učitelj nima verskega prepričanja? Bodite uverjeni, da je marsikateri napredni učitelj boljši kristjan, kakor pa Vi Slomškarji, ki gojite hinavstvo. Ali ste v srcu res tašknji, kakor se na videz kažete! Gotovo ne!

Očitajte nam geslo „Za svobodo in napredek.“ Ali je v tem geslu izključena versko-nravna odgoja? Nikakor ne! Kdor ni svoboden, ta ne more napredovati, in kdor ne napreduje, ta ni svoboden, ta je sužnik, tudi sužnik samega sebe. Ko bi bila kupčija z ljudmi še „moderna“, bi Vas gotovo Vaši „zaščitniki“ kupovali po potrebi drug od drugega ter še Vas bolj iskoriščevali za svoje namene.

Neki „Učitelj“ (najbrž kaplan) trdi v 6. št. „Slov. uč.“: „Njih boj velja cerkvi in vsem tistim, ki zastopajo verska, narodna in gospodarska načela ljudstva.“ Malo razsodni človek mora biti ta „učitelj“, ker ne razločuje cerkve od nje zastopnikov. Noben napredni učitelj še ni deloval proti cerkvi, pač pa proti pretirani klerikalni politiki nekaterih zastopnikov naše cerkve. Verska načela, kolikor jih zahteva vera in odgoja otrok, nam je kot kristjanom in učiteljem zastopati dolžnost in da zastopamo narodna in gospodarska načela bolje kakor pa Slomškarji, o tem so tudi sami prepričani.

Slomškarjem menda tudi ni znano, da izhaja bogsigavdi že koliko let pedagoški list „Schule und Haus“ in da je vzajemnost med učitelji in stariši že zdavna dognana stvar, ker še le zdaj začnejo preresetavati o „Učiteljevi popularnosti.“ V ti duhoviti razpravi se pravi med drugim: „Učiteljeva prevzetnost proti „nerazsodni masi“ se kaže med drugim v gizdavi obleki, potratnem življenju, oblastnem kritikovanju ljudskega mnenja i. t. d.“ Slomškarji! le oblačite se v cunje in potem še boste postali bolj popularni kakor ste zdaj in še lažje bomo tudi Vas prištevali k „nerazsodni masi.“ Dobro nam je znano, da je Vašim zaščitnikom razsodna masa trn v peti, da jim ne ugaja „oblastno kritikovanje“ ljudskega mnenja od strani učiteljev; ljudstvu se ne sme razkriti nobena tajnost naravnih zakonov — ostati mora neumno. Aha! zdaj pa vemo, kam pes taco moli, zakaj jim ne ugaja naše geslo: „Za svobodo in napredek.“ Zakaj se je učitelj tedaj izobraževal, če ljudstvo ne potrebuje pouka, če ne sme nadkrijevati duševnih zmožnostih narodovih. Tedaj smo zopet na starem stališču. Proč z učiteljski in nastavljajo se naj kot učitelji mežnarji in dosluženi vojaki. Po tem mnenju bi bila ustanovitev „Učiteljskega doma“ v Celovcu tudi odveč. Mi pa trdimo, da je misel dobra, a navdaja nas neka slutnja, namreč, da bodo izšli iz tega zavetišča le učitelji-Slomškarji.

Prebravši 7. št. „Slov. učitelja“, se me je nehote polastilo vprašanje, zakaj sploh Slomškarji zahajajo v cerkev. Saj jim donaša njihov pedagoški list izborne pridige. Jedna takih pridig je: „Velikonočne misli.“ Pridigar govori o „mo-

dernem naprednem krščanstvu“ in trdi, da moderni človek ni privajen treznemu in logičnemu mišljenju. Če je to tudi logika, potem moram jaz pisatelja „Velikonočnih misli“ prištevati k „modernim“ ljudem, ker po njegovi trditvi zna trezno in logično misliti le „nemoderni“ človek.

Če bi Slomškarji trezno in logično mislili, bi ne silili še v klerikalni jarem, ker smo vsled izdaje nove službene razpredelnice in vsled nemških navalov na šolstvo že dovolj politični sužniki.

Ponemčevanje okrajev ob jezikovnih mejah se vrši sistematično. Začne se pri šolski mladini in z nameščenjem učiteljskega oboja. Krajni šolski svet še sicer večkrat predlaga za nameščenje izpraznjenega mesta narodne učitelje, a žalibog, da ta krajni šol. svet ni prva kompetentna oblast, ampak prva kompetentna — ničla. Okrajni šolski svet, navdahnjen od nemškega duha, sestavljen iz ponemčenih Slovencev in Italijanov, po opravi iz oštarjašev, zidarjev, poštarjev i. t. d. ovrže docela sklep kraj. šol. sveta ter vzame v terno same nemškutarje, ne oziraje se na zmožnosti, starost, družinske razmere dotičnih kompetentov, ampak edino le na politično mišljenje. „Zgoraj“ je seveda potrjen le tisti, ki je za „dotično rabo“ najsposobnejši.

Sitar.

Govor dr. Tavčarja

pri proračunski razpravi 20. marca t. l.

(Konec.)

Celjsko vprašanje.

Sedaj še nekoliko o Celju.

Suho poročilo o srednjih šolah — eksclenca grof Stürgkh mi bo oprostil, če to izgovorim — ne napravlja srečnega vtisa. Drugje se velike reforme srednjega šolstva, ako že ne uvedejo, pa vendar resno razmotrivajo in razgovarjajo. Omikani svet živi danes v zavesti, da se zastareli učni načrti naših gimnazij ne bodo dali za bodočnost vzdržati, da se bodo morali isti temveč prilagoditi novim svetovnim strujam. Tako smo Slovenci vsak čas pripravljeni, nepotrebno grščino žrtvovati kakemu modernemu jeziku, da tako ojačimo ljudsko inteligenco ter jo pripravimo sposobnejšo za težave življenjskega boja. In takih reform bi bilo še drugih; nisem pa opazil, da bi se bilo mnogo govorilo o teh v razpravah budgetnega odseka. V poročilih ne čitamo ničesar o tem, vsaj predlog se ni noben stavil, napravlja temveč vtis, kakor da se giblje v dosedaj običajnih izvoženih progah, ter se vleče kakor voz sena po gozdni cesti v poletni suši in vročini. Le o gimnazijah v Opavi in Celju, posebno o zadnji, se govori v širokih pramenih, tako da se iz poročila jasno povzame, kako dobro dè poročevalcu, da more dva izobraževalna zavoda justificarati, delo, za katero eksclenco gospoda poročevalca ne morem zavidati!

Ako je kje katera narodnost — rečem to brez razgrestosti — prišla tako daleč, da se ji more pomoči zopet na noge le z imenovanjem meščanov in z odpravo male drugojezične gimnazije, potem mora biti ta narodnost — če se smem tako izraziti — brezkrvna in slaba. (Pritrjevanje.)

Ako bi bile pritožbe zaradi Celja, ki odmevajo tako glasno po vseh nemških deželah, res opravičene, ako bi bile nevarnosti res tako velike, kakor se predstavljajo, potem bi bilo to znamenje slabosti, tako neizmerne slabosti, katere bi zastopniki ljudstva, ki hočejo vendar usodo same Avstrije vezati nase, in če bi bila res taka slabost, ne smeli nikoli

priznati. Te slabosti pa v istini ni, in vse nemške stranke se delajo sokrive velike neodkritosrčnosti, ako vedno in vedno govore o kolu v nemškem mesu. Ako so odkritosrčni, morajo pritrditi sami, da se ne more govoriti o kolu, niti o zobotrebniku, recimo, o zobotrebniku one velikosti, kakor ga prezvišnost princ Liechtenstein navadno nosi v ustih, kadar blagovoli prestopiti prostore te zbornice. (Veselost.)

Stojim na stališču, velik narod bi ne smel nikdar malenkostno čutiti, še manj pa delati; ne morem pa si prikriti prepričanja, da bo svoječasno izrekla zgodovina sodbo, da so zastopniki mogočnega nemškega naroda v Avstriji zavzeli v celjski zadevi malenkostno stališče.

Kaj pač naj rečem o stališču nemških konservativcev, ki ga zavzemajo v tem vprašanju? Njihov govornik, gospod poslanec dr. Kathrein je v svojem zaključnem govoru kot glavni poročevalec o državnem proračunu povdarjal, da tvori jedro programu njegove stranke zraven neizogibljive lojalnosti, s katero dvorijo gospodje na nekak usiljiv način, pravičnost in strpljivost napram vsem drugojezičnim narodom države.

Te besede osivelega konservativnega voditelja so bile sposobne, napraviti na nas Slovence brez izjeme najizvrstnejši vtis, ko bi bile odkritosrčne. Pa niso bile odkritosrčne!

V budgetnem odseku sta malo poprej strankina zastopnika dr. Fuchs in baron Morsey ostentativno glasovala za resolucijo grofa Stürkgha, katere resolucije, ako že noče koncedirati stališča pravičnosti, s stališča poštenosti ni odobravati.

Ako se prav spominjam, je prišel dr. Fuchs s svojim pohlevnim obrazom svoječasno k prvemu slovenskemu katoliškemu shodu v Ljubljano.

Kumoval je potemtakem resolucijam tega katoliškega shoda v imenu svoje stranke, tako da ga zadene nekoliko sokrivda za ščuvanje duhov, ki ga je provzročil oni katoliški shod in za podivjanost naše klerikalne stranke, katero podivjanje je sledilo onemu katoliškemu shodu.

Takrat so kazali naši konservativci dr. Fuchsa kot znamenitost, kot takozvanega pravičnega katoliškega Nemca z velikim ponosom po Ljubljani. No, sedaj se je pravično na možu obrabilo, in naši konservativci tukaj spredi bi morali, ako je njihovo ogorčenje zaradi Celja pravo, pokazati dr. Fuchsu, če bi hotel zopet priti v Ljubljano, vljudo pa odločno vrata!

Tako se spreminjajo časi in ž njimi načela nemško klerikalne stranke.

Tu je še baron Morsey, ki je, kakor je sam tako pogosto slovesno povdarjal, sedel pri nogah marsikaterih učenih mož, ki je užival kosmopolitično omiko, s katero tudi tupatam dvorjani, in ki jemlje najbolj obskurnega jezuita, ki ga pozna zgodovina, ljubeče tukaj v varstvo, in katerega so vrhutega tudi slovenski volilci poslali v to zbornico. On je istotako zapustil zastavo pravičnosti in se kakor Peter na dvorišču višjega duhovna, pogumno prisedel k ognjiščem onih, ki gotovo niso prijatelji jezuitov. Gospoda moja, to so stvari, ki dajo misliti.

Ne rečem pa ničesar več ko to: Ako so ostala načela katoliško-klerikalno-nemške stranke ravnotako trdno fundirana kakor njihova načela o pravičnosti napram drugojezičnim avstrijskim narodom, potem še lahko doživimo čase, ko bodo gospodje svoj katolicizem trikrat zatajili! Nimam ničesar proti temu, ako bodo gospodje ostentativno za Celje glasovali. Jaz bi to skoraj pozdravil z nekakim zadoščenjem, kajti dosedaj, gospoda moja, so nas opominjali naši nazadnjaki neprestano

na pravičnost nemških klerikalcev, ko so nam hoteli nastavititi kako past, da spodkopljejo naše stališče pri ljudstvu.

Ta igra tedaj v bodoče ne bo več mogoča.

Italijani in Pazin.

Reči še hočem nekoliko o postopanju italijanskih zastopnikov. Ne vem, kako se bodo vedli, kajti ti gospodje so čestokrat v svojem vedenju nezapopadljivi. Toda, če se mislijo tukaj tako obnašati, kakor so se v budgetnem odseku, ne rečem sicer, da je njihovo postopanje znak brezpreprijanja, toda znak slabega preprijanja je to.

Zastopniki naroda, ki se je čisto hudo tlačil ter moral od najkrutejše tuje vlade toliko pretrpeti, vdinjajo se kot četovodje Nemeem, da pomagajo vezati slab in skoraj neoborožen narod. In pri tem stavijo gospodje še pogoj, da bodo proti Celju, ako nastopijo Nemci proti Pazinu. V navadno življenje prenešen, pomeni ta pogoj, da hočejo Italijani le tedaj sodelovati, ako se mesto enega izvršita dva uboja. Umevno je, da mi taka laška navada ne more dopasti.

Spomniti morem gospode, da ni še dolgo tega, ko je imenoval glasoviti italijanski pesnik italijansko ljudstvo „vivo sepolero a un popolo di morti.“ Resnično, za moj majhen narod veljajo izborna Giustisove besede: „vivo sepolero, a un popolo di morti.“ In če se ta narod sedaj trudi z nadčloveškimi silami, vstati iz svojega živega groba, tedaj pridejo zastopniki italijanskega naroda, da bi potaknili svoj zarjaveli meč v rano, ki so jo vsekali drugi. Ali bo to v čast potomcem mož kot so Leopardi, Giusti, Carducci, to naj opravijo s svojo vestjo in častjo. —

Pri tej priliki moram opomniti na nekatero, kar je govoril v današnji debati gospod dr. Benatti. Razume se, da le na kratko.

Pela se je tu pesem o neskončnem zatiranju itd., to je bila pesem, dobra pesem v toliko, ker se je pokazala velika fantazija pesnika. Dr. Bennatti je predlagal, naj bi se glede gimnazije v Pazinu sklicala enqueta. Menil je bržčas enquete samih priznanih Italijanov. Toda jaz bi nasproti gospodu govorniku predlagal, naj se sestavi enqueta iz docela neodvisnih mož, ki naj začne gledé tega vprašanja preiskavo, ali so Italijani v istini tako zatirani in ali so Slovenci in Hrvatje res tisti ljubljenci vlade, kakor jih je naslikal dr. Benatti. (Pritrjevanje.) Italijani so velik kulturni narod; tega nikakor ne zanikam. Pravico imajo, da se jih uvaža, toda v Avstriji ne smejo pozabiti vprašanja, ali imajo za državo res tisto veljavo, katero si pripisujejo. Bržčas bi radi tu in tam v Avstriji živeli prav tako, kakor bi živeli v kraljevstvu Italiji, ako bi bili v Italiji. Toda tega jim avstrijska država ne more dovoliti in bržčas jim tega tudi nikdar ne dovoli!

Gospodje! Uboga pazinska gimnazija je bila danes ostro napadana, in tu hočejo gospodje Italijani posnemati Nemce. Kar so ti govorili gledé Celja, to bi radi Italijani doživeli gléde Pazina.

Reagirati pa moram na neke besede, katerih bi dr. Benatti ne bil smel izgovoriti, namreč, da je gimnazijo z gospodarskega stališča obsojati, in da je trdil, da je slovensko ljudstvo večinoma revno ter da naj se posveča zato rajše kmetijstvu. No, na to stališče, da je višja kultura izključna last bogatincev ter da delavec in revni kmet nimata pravice do višje omike, na to stališče se ne bom postavljaj nikdar. Te besede niso bile lepe in ne človekoljubne. (Pritrjevanje.) — Posl. dr. Bennatti: Tako nisem mislil! — A jaz sem tako razumel.

Kar se tiče gimnazije same, mora pritrditi vsakdo, da je pravično, ako dobi 200.000 Slovanov, ki živé v deželi poleg 120.000 Italijanov, svojo srednjo šolo. To je prav gotovo pravično, in le v Avstriji mogoče, da je dobilo to prebivalstvo šele pred kratkim to srednjo šolo. (Prav res!)

Gospodje bi radi ta zavod zopet zadavili in menda zastopajo mnenje, da bi bila taka šola najlepše spravljena na vrhu gore Monte maggiore. Ako je prenesete v Kastvo, je to precej isto, kakor če jo posadite na Monte maggiore. Nočem polemizirati še nadalje, saj so tudi na političnem polju stvari, ki se razumejo same ob sebi in ki so tako pravične, da jih svobodomiseln, pameten človek nikdar ne sme izpodkopavati. In nekaj takega je gimnazija v Pazinu.

Stürgkh in Celje.

Da je to mesto čisto italijansko, ne morem nikdar priznavati, ker se priznava tretjina prebivalstva za slovansko. Skratka, gospodje Italijani naj se vendar že enkrat sprijaznijo z mislijo — in tudi Nemeem bi to svetoval — da nam je usojeno, živeti v tej državi drug poleg drugega ter da si moramo zato drug drugemu tuintam nekaj koncedirati. In gospodje Italijani bi ostali samó zgodovini svojega velikega naroda in slave tega naroda zvesti, ako bi hoteli hrvatsko gimnazijo koncedirati v Pazinu. (Posl. dr. Hortis: V Pazinu ne!) Sedaj pa se vračam še enkrat k Celju in moram, žal, stati na stališču, da si je zaslužil palmo v neodkritosrčnosti g. grof Stürgkh s svojo resolucijo, katero je njegova ekscelence stavila gledé gimnazije v Celju. Nobena črka ni odkritosrčna v tej resoluciji! Z obžalovanjem moram reči, da je odurna ta resolucija zlasti radi tega, ker je garnirana z neko poštenostjo — njegova ekscelence gospod naučni minister se je vsedel na ta lep! — ter da se hoče razlagati ta resolucija celó kot čin pravičnosti. Gosp. poročevalec bo gotovo hotel v svojem zaključnem govoru slikati to resolucijo kot pravično pogoditev. Tudi jaz priznam rad, da si političnega življenja brez pogoditev in kompromisov ni možno misliti, zlasti še v mnogojezični državi, kjer se poleg potreb posameznih narodov ne smejo pozabiti splošne koristi in potrebe celokupne države. Da pa se prizna, da je slovenskemu prebivalstvu 400.000 duš, ki stanujejo na kupu, potreba dovolj srednjih šol, za to ni treba nobenih pogoditev in kompromisov. To nam pové že sama pamet, ki mora imeti končno v življenju narodov tudi veljavo! Ako si človek ogleda od blizu „pravično pogoditev“ gospoda grofa Stürgkha, vidi takoj, da ima pred seboj mrtvorojeno dete. Ne da bi dolžil Njega ekscelenco, gospoda poročevalca detomora, trdil bi vendarle, da imamo mrtvorojeno dete pred seboj. To prav nič ne izpremeni, da je grof Stürgkh v odseku slovenskemu narodu to pravico do srednje šole bajé koncediral. Naj si je pravice v teoriji pripoznal, toda to, kar nam ponuja, ni nič drugega, kot ona barbarska „čedna ločitev“, o kateri je govoril — njega ekscelence naj mi oprostí — Hoffmann pl. Wellenhof v odseku tako simpatično. To „čedno ločitev“ ne morem smatrati za drugo kot za persiflažo pravice, katera bi nam imela biti bajé koncedirana. Slovenski narod na Spodnjem Štajerskem je imel sedaj paralelke v Mariboru in Celju.

Ako ste objektivno misleči ljudje, morate priznati, da je to za 400.000 duš pač beraško oskrbljenje. Temu mora tudi vsak Nемеec takoj pritrditi: Tako oskrbljenje s srednjimi šolami je povsem beraško. Gotovo imam tu popolnoma prav, ako primerjam slovenski narod z zakotnikom, ki ima pravico zahtevati vsaki dan kozarec vode in kos kruha. (Izvrstno!)

Tedaj pa se pojavi hudobni zet v osebi njega ekscelence grofa Stürgkha in reče temu usmiljenja vrednemu zakotniku: „Vsega ti ne morem več dajati, a pripravljen sem, se pravično poravnati s teboj. Vzamem ti kos kruha, vodo pa ti hočem dajati v najboljši in v istomerni kvaliteti tudi nadalje.“ (Veselost.)

Taka je po mojem mnenju pravična ugoditev gospoda grofa Stürgkha.

Nočem se spuščati v podrobnosti, in opominjam v tem oziru na podatke, ki sta nam jih dala gledé te debate gospoda predgovornika Žičkar in pl. Berks. A vsakdo mora priznati, da bi se slovenska spodnja gimnazija v Mariboru, ki bi bila na periferiji njega atrakcijskega ozemlja, in katere učenci bi bili na milost in nemilost prepuščeni nemški gornji gimnaziji, ne mogla dovoljno vzdržavati. Životarila bi le za silo, kakor svoj čas spodnja gimnazija v Kranju in spodnja gimnazija v Kočevju.

Da vam pokažem, da sem pravičen mož, izjavljam, da nimam ničesar proti temu, ako pomnoži naučna vlada spodnjo gimnazijo v Kočevju v gornjo gimnazijo. (Poslanec Spinčič: Saj imamo še te v Ljubljani dovolj!) To nič ne dé, tudi to privoščim Kočevcem.

To torej vé tako prebrisan šolnik — mož, kot je grof Stürgkh, prav dobro. Ako ne govori v svoji resoluciji o slovenski gornji gimnaziji, nočem misliti, da ni imel vspricho razkačenih nemških strank poguma, predlagati slovensko gornjo gimnazijo. A gotovo se je njega ekscelence namenoma omejila na spodnjo gimnazijo, da se ohrani tako v javnosti vsaj navideznost, a se vzame v resnici beraškemu darilu, ki ga je dobil slovenski narod, vsaka vrednost. Ne smete se zato čuditi, ako je napravila resolucija grofa Stürgkha na vse Slovence brez izjeme vtis, kakor da je dobro premišljena in premetena odvetniška zvijača, katera spravi končno Slovence na Spodnjem Štajerskem ob vse. Ni mi treba še posebej povdarjati, da nikakor nočemo postati žrtev te odvetniške zvijače, če tudi smo radi pristopni razumnim razlogom, in da taka resolucija nikakor ne more biti temelj kakršnimkoli kompromisom. A vkljub temu se morajo rešiti ta in druga vprašanja. Možna je pa ta rešitev le, ako se podajo udeleženci na pot pravičnosti ali vsaj odkritosti. Z vso pravico trdim, da je slovenski narod proletarec mej drugimi avstrijskimi narodi.

Sami morate vendar priznati, da je naravnost nezaslišano, da nima ta narod niti ene gornje gimnazije; to morate priznati tembolj, ker smo vendar na stališču, da se ne sme zamenjati na slovenski gimnaziji nemški jezik, saj živimo v zavesti, da potrebujemo nemški jezik, ako hočemo vztrajati v konkurenčnem boju.

Sami iz sebe.

Gospoda moja! Vse, kar je ta narod — če tudi se pomilovalno smehljate, kadar govorimo o njem — vse, kar je slovenski narod, je postal izključno iz samega sebe, (Priznanje) proti volji mogočnih sosedov in tudi proti volji avstrijske birokracije. Boj, ki ga bje naš narod, je občudovanja vreden, in zato bi prosil gospode le eno: Odvadite se vendar že enkrat, kadar govorite o slovenskem narodu, slabega dovtipovanja, ki se zdi zlasti gospodu celjskemu poslancu vrhunec duhovitosti, ako govori o težnjah našega naroda.

Nam, ki smo raznetili v tem narodu iskro svobodomiselnosti v svitel plamen in smo v tem oziru nekaj storili, s čimer se ne morejo ponašati na Gornjem Avstrijskem, Solnograškem, Tirolskem in Gornjem Štajerskem, nam ne pridite več s takim orožjem do smešenja! Trudimo se resno, služiti

stvari svobode in prosvete. Gospodje Stürgh in tovariši se pa pošteno trudijo, da si hočejo biti svobodomiselní, da bi z resolucijami in drugimi krivičnostmi pognali Slovence v velikih tolpah v reakcionarni tabor. Saj imate v nemških alpskih deželah itak dovolj reakcije; ako torej dovolite, da se siloma dvigne tem deželam za hrbtom še fanatičnega ultramontanizma napojeni narod, potem za stvar svobode pač ne bode boljše, kot je sedaj.

Nekaj bi polagal nemškim strankam na sree: Ako preidete h glasovanju o Celju, se spominjajte, da delate pravzaprav manj za nemštvo kot v prid onim, ki hočejo biti v Avstriji od pete do vrha ter prav do kosti rimski. (Živahno priznanje in ploskanje.)

Dopisi.

Kranjsko.

Iz Idrije. († Anton Božič.) Dne 21. aprila je umrl v Idriji g. Anton Božič, c. kr. učitelj na rudniški šoli. V najlepši dobi svojega življenja — star je bil šele 28 let — iztrgala ga je nemila smrt iz rok žalujoče soproge in hčerke. Pokojni je bil vnet zagovornik idej naprednomislečega učiteljstva. Bil je izvrsten učitelj in značajan mož; le žal, da ga je dolgotrajna bolezen ovirala pri njegovem delovanju. Kako je bil priljubljen pri vseh slojih našega mesta, videlo se je pri njegovem pogrebu, katerega so se udeležili vsi rudniški uradniki, učitelji in učiteljice iz Idrije, mnogo kolegov od blizu in daleč, realni profesorji in nepregledna množica ljudstva. Ob odprtem grobu se je v ganljivih besedah poslovil od pokojnika nadučitelj logaški, g. L. Punčuh. V rajniku je izgubila njegova rodbina ljubečega soproga in očeta, šola idrijska vnetega učitelja, ki je še učil, ko je bil že na smrt bolan, tovariši odkritega kolega, napredna stranka pa značajnega in vstrajnega soboritelja, ki se ni v najhujših bojih ni za ped umaknil nikdar od svojega svobodnega prepričanja. Idrijska društva pogrešajo v njem še posebno nadarjenega peveca in spretnega glasbenika, ki je z velikimi uspehi poučeval tudi na ljudski šoli vijolino. Njegov prah naj počiva v miru, plemenita duša pa se mu odpočij od mnogih bojov, ki jih je pokojnik moral pretrpeti vsled neupogljivega svojega značaja!

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Kamniško učiteljsko društvo je zborovalo dne 3. mal. travna t. l. v Domžalah.

Ker se g. predsednik L. Letnar, zadržan po bolezni, zborovanja ni udeležil, prevzame (njegov) namestnik g. J. Čenčič njegovo mesto in s pozdravom na zbrano učiteljstvo otvori zborovanje.

Za tem sta sledili poročili gg. blagajnika (J. Tramte) in tajnika (M. Janežič).

Po blagajnikovem poročilu ima društvo 345.9 K premoženja, katerega precejšnji del pa leži še v od društva založenih zemljevskih okrajih.

Iz tajnikovega poročila je bilo razvidno, da se je vsled društvenega sklepa udeležila na državni zbor in c. kr. vlado na Dunaju prošnja za slovensko vseučilišče v Ljubljani, potom dež. Slov. učiteljskega društva v Ljubljani prošnja na deželni zbor za zboljšanje gnotnega stanja učiteljstva in sledeča prošnja c. kr. deželnemu svetu v Ljubljani v rešitev:

a) Sme li učitelj proti vsakokratnemu obvestilu na c. kr. okr. šol. svet predstaviti šolski dan, ako je zaradi nujnih rodbinskih zadev prisiljen nenadoma iti z doma?

b) Sme li učitelj-organist v sredo pred veliko nedeljo poučevati, a v sredo po velikonočnih praznikih prosto dati?

Koncem svojega poročila je tajnik tudi omenil žalostno istino, da se nekateri učitelji obojega spola prevestno ogibljejo društva in njegovih zborovanj. Saj vendar društvo učiteljstvu ni sovražno, njega namen je koristiti učiteljstvu v gnotnem oziru, posebno pa še v oziru njega izobrazbe. Po dobrih referatih, posebno po hospitacijah, katere društvo goji, je namreč učitelju mogoče v enem dnevu več pridobiti, kakor pa morda po večmesečnem pridnem čitanju pedagoških knjig.

Po teh poročilih je sledil referat g. nadučitelja V. Sarda o olajšavah šol. obiska. O izborni sestavljenem referatu se je vnela živahna debata, v kateri so se odobrile in sprejele naslednje točke:

1. Zdravniška spričevala otrokom naj bi dajali gg. okrajni zdravniki le na podlagi rojstvenega listka ali pa izpiska iz šol. matice.

2. Oproščenja od šolskega obiska do spomladi naj se opuste.

3. Olajšave naj se dovoljujejo le v sejah okr. šol. sveta.

4. Izstop iz vsakdanje v ponavljalno šolo naj se dovoljuje le koncem šolskega leta. Takim učencem naj se v šolsko naznanilo zapiše, da so sposobni za ponavljalno šolo.

5. Učenci, kateri so za ponavljalno šolo nesposobni, naj obiskujejo do 14. leta vsakdanjo šolo in potem se sploh izpuste.

Volitev društvenega odbora se ni vršila, ker se je soglasno potrdil stari odbor.

Slednjič se izrazi še pozdrav nenavzočemu g. predsedniku z željo, da se kmalu zdrav in čil povrne v sredo svojih tovarišev, na kar g. predsednikov namestnik s slava klici na presvetlega cesarja zaključil zborovanje.

„Belokranjsko učiteljsko društvo“ zboruje dne 1. maja t. l. ob 1. uri pop. v šolskih prostorih v Črnomlju. Dnevni red: I. Herbart-Zillerjeva učna metoda. — Poroča g. Fr. Šetina. II. O šolskem strahovanju. — Ref. g. M. Kosec in gđc. A. Golob. III. Raznoterosti. — Z ozirom na jako važen dnevni red se vabi p. n. učiteljstvo k udeležbi. Črnomelj, dne 21. aprila 1902.

R. Schiller, t. č. tajnik. Fr. Šetina, t. č. predsed.

Štajersko.

„Učit. društvo za celjski in laški okraj“ priredi v nedeljo dne 4. maja izlet na Zidan most. Vspored: 1. Ob 9. uri zborovanje v šolskem poslopju. a) Zapisnik. b) Petje. c) Društvene zadeve. d) Iz šolske prakse. — 2. Skupen obed v salonu gostilne gosp. Juvančiča. 3. Event. izlet v Radeče ter ogledovanje olarne na Zidanem mostu. Odhod iz Celja ob 1/2 8 uri zjutraj z lok. vlakom. Vsi društveniki, gg. bližnji kolegi in kolegije so prav vljudno vabljeni. Gostje dobro došli! Odbor.

Vabilo k zborovanju učiteljskega društva za kozjanski okraj, ki bode zborovalo dne 4. maja t. l. ob 2. uri popoldan v Kozjem s sledečim vspešnim: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Razgovor o drugem konferenčnem vprašanju. 4. Volitev delegatov za let. zborovanje „Zaveze“. 5. Poročilo odbora v zadevi slavljenja petdesetletnice gosp. J. Čizka. 6. Slučajnosti. K obilni udeležbi vabi odbor.

P. n. članom ptujskega učiteljskega društva se naznanja, da se letošnji pomladni izlet vrši dne 5. rožnika v Slivnico. Običajno vabilo razglasi v tem listu pravčasno odbor.

Šmarsko rogaško učiteljsko društvo zboruje dne 4. majnika ob desetih dopoldne v Šmarji po zadnjič določenem vspešnem. K obilni udeležbi vljudno vabi odbor.

Učiteljsko društvo gornjegradskega okraja zboruje dne 11. maja t. l. v St. Janžu pri Korenu. Zborovanje se prične ob 1. uri popoldne in se vrši po temle vspešnem: 1. Zadnji zapisnik. 2. Došla pisma. 3. O osebni dohodnini (poročja g. An. Žagar). 4. Razni nasveti in predlogi. Cenjeni društveniki se vabijo, da se zbero v popolnem številu. V slučaju ko bi deževalo, se preloži zborovanje na ugodnejši čas.

Ivan Burdian, t. č. predsednik.